

Улас САМЧУК

Плянета ДІ-ПІ

НОТАТКИ Й ЛИСТИ

П'ять по дванадцятій

ЗАПИСКИ НА БІГУ

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2017

УДК 821.161.1
ББК 84
С17

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

У Ваших руках новий том творів Уласа Самчука. До нього входять: «П'ять по дванадцятій» та «Плянета Ді-Пі.» Прочитуючи їх, я і багато з нас, переживали разом із письменником життя ТАМ і в ТІЙ ДОБІ.

Не легке воно було, деколи жорстоке, деколи Вічність заглядала у вічі. Але жити хотілося. Надія і боротьба за існування і за майбутність залишили не тільки незабутні спомини, а і конкретні діла. І сюди саме належать твори Уласа Самчука, написані в той час і про той час.

Мені і моєму дружині св.п. Ярославіві, близьким знайомим Уласа і Тані Самчуків, та виконавцям їхньої спадщини, дуже приємно, що Національний університет «Острозька академія» реалізує видання творів письменника — Сина Волині, СИНА цілої України.

Наша мрія побачити повну збірку творів Уласа Самчука перевиданих в Україні поволі реалізується. Мрія нас — як таких, що пережили цю цікаву, буревійну добу, що знали автора і його дружину, що виконуємо їхню останню волю.

Віримо, що і Вам буде цікаво довідатися про події давніх-недавніх часів описаних очевидцем — Уласом Самчуком.

Оксана БРИЗГУН-СОКОЛИК

С17 Самчук У. О.
Плянета Ді-Пі : нотатки й листи. П'ять по дванадцятій : записки на бігу / У. О. Самчук. — Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. — 394 с.

ISBN 978-617-7328-45-1

Книга «Плянета Ді-Пі : нотатки й листи»
передрукована з видання Товариства «Волинь»
1979
Вінніпег — Канада

Книга «П'ять по дванадцятій : записки на бігу»
передрукована з видання
Видавництва Миколи Денисюка
1954
Буенос-Айрес — Аргентина

З дозволу та сприяння розпорядників останньої волі Уласа Самчука
Оксани та Ярослава Соколиків

УДК 821.161.1
ББК 84

ISBN 978-617-7328-45-1

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2017

ВЕЛИЧНИЙ ЛІТОПИСЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Певно, є всі підстави вважати, що одним із наймасштабніших українських прозаїків ХХ ст. був Улас Самчук. На жаль, нині це ім'я залишається маловідомим.

Письменник народився на Волині. І значна частина його життя була пов'язана з цим краєм. Не дивно, що славу йому принесла трилогія «Волинь». Твір цей, якщо розібратися, автобіографічний, а головний герой нагадує самого Самчука. «Волинь» — це хроніка типового волинського села початку ХХ ст.

Взагалі Самчуку (і це можна зрозуміти) чи не найкраще вдавалися твори автобіографічного характеру. Через різні обставини, він емігрував із другої Речі Посполитої, до складу якої в міжвоєнний період входив Волинський край. На еміграції, в Німеччині, була написана «Волинь». Це як ніби роман-ностальгія. Адаже немає об'єктивної критики, так само як і немає об'єктивного витвору мистецтва та літератури, й усі, хто твердить, що вкладають щось інше, а не самих себе у свій твір, піддаються оманливій філософії.

На свою батьківщину Самчук повернувся під час Другої світової війни. Результатом цього можна вважати книги автобіографічного характеру «На білому коні» та «На коні вороному». І сьогодні їх читають із великим інтересом, даючи українцям іншу картину подій того часу, ніж ту, до якої ми звикли.

Наступ радянських військ змусив Самчука покинути батьківщину. Він добре розумів суть більшовицької влади, як і те, що від нових окупантів, які прийшли на зміну окупантам німецьким, йому немає чого доброго чекати. Опинившись на теренах нацистської Німеччини, яка доживала свої останні дні, Самчук був свідком агонії «третього райху». Про це він і опише в невеликому творі «П'ять по дванадцятій: записки на бігу». Книга цікава в багатьох аспектах. Вона стверджує, що людина навіть у жахливих воєнних умовах має залишатися людиною. І навіть... цікавитися культурою. Є в творі чимало цікавих міркувань щодо геополітичної ситуації у світі. Є тут й передбачення — доволі точні. Цю невелику книгу, певно, можна вважати однією з кращих у творчому доробку Самчука. Навіть сьогоднішньому читачеві вона багато що скаже і підкаже.

Ще один автобіографічний твір Самчука повоєнного періоду — «Плянета Ді-Пі». У ньому розповідається про долю українців із таборів переміщених осіб у Німеччині в 1945—1948 рр. Це оповідь про післявоєнну хвилю укра-

їнської еміграції, представники якої не хотіли жити в «радянському раю» і свідомо обрали для себе вільний світ. Звичайно, дорога в цей світ для них була нелегкою. Нелегким було й життя в таборах для переміщених осіб. Але навіть у непростих таборових умовах були українці, які знаходили сили займатися питаннями мистецтва, творити далеко за межами України українську культуру. Серед них був і Улас Самчук — один із організаторів МУРу (Мистецького Українського Руху).

Опинившись на еміграції в Канаді, письменник, попри непрості умови життя продовжував творити. З-під його пера вийшла низка творів, у т.ч. таких, у яких розповідалося про життя українських емігрантів.

Ще у віці 20 років У. Самчук хотів «бути літописцем українського простору в добі, яку сам бачу, чую, переживаю». Таким він і став — і на своїй рідній землі, і на еміграції.

Завжди, за всіх обставин письменник прагнув залишатися людиною у високому християнському сенсі цього слова. Як вдало відзначив М. Жулинський: — «...для нас важливо визначити взаємовідношення у постаті Самчука «Особи», «Культури» і «Всесвіту» — спроектувати філософсько-релігійну систему на розв'язання цієї тріади, в якій закладена вічна суперечливість». Справді, У. Самчук повсякчасно, гордо і невтомно тримав у руках духовний жезл національного обов'язку — набував втрачену батьківщину для себе і для свого народу, бо якщо не набудеш власної батьківщини, втрадиш увесь світ. Коли в сім'ї волинського селянина народився син, ніхто і гадки не мав, що судилося йому стати величною По-статтю і не тільки на Волині, але й у цілій Україні, у цілій Європі і стати одним із небагатьох, хто у певні історичні періоди представляв культуру і літературне мистецтво українців у цілому світі. У. Самчук — це Велич, у якій ніхто і ніколи не повинен сумніватися, але, на жаль, у відродженій незалежній Україні ці сумніви розвіваються дуже повільно. І головною причиною, як це не банально звучить, є те, що більша частина українців зовсім не знайома з творчістю великого письменника. За роки незалежності за кошти держави не видано жодного твору автора, за винятком епізодичних, невеликих за обсягом окремих видань регіонального характеру. Найбільш масштабні якісні видання побачили світ у видавництві Національного університету «Острозька академія», це і трилогія «Волинь», і «На коні білому, на коні вороному», і «Марія. Віднайдений рай. Чого не гоїть вогонь», і ось знову виходить у світ «П'ять по дванадцятій: записки на бігу» та «Плянета Ді-Пі». Характерно, що всі ці названі твори виходять не за кошти держави, а за меценатської підтримки справжніх патріотів, людей, возвеличених українським духом, Великих Українців панства Оксани та Ярослава Соколиків, які є розпорядниками спадщини У. Самчука. Пан Ярослав уже в інших світах, але я впевнений, що душа його радіє від того, що чергові твори письменника побачать світ саме на його рідній Українській землі. Пригадую нашу останню зустріч в Острозь-

ІНСТИТУТ ДОСЛІДІВ ВОЛИНИ

кій академії разом із Оксаною Соколик та їхнім сином Всеволодом. Ми обговорювали майбутні проекти, видання, раділи з поступу відродженої Острозької академії, визначалися з черговим Всеукраїнським конкурсом, присвяченим У. Самчуку, відкривали студентську аудиторію, присвячену батькам п. Оксани Соколик Людмилі і Константину Бризгунам. Ми раділи життю, і не думали, що Господь Бог так швидко покличе п. Ярослава Соколика...

Але людина живе доти, доки про неї згадують інші. Пам'ять про п. Я. Соколика буде довго жити і в тих справах, що він зробив і в тих, що так невтомно продовжує робити його кохана дружина Оксана Соколик. Я думаю, що десь там у інших вимірах У. Самчук і Я. Соколик разом моляться за нас грішних, за нашу багатостраждальну Україну і радіють, що твори Уласа Самчука формують і будуть формувати високий патріотизм у молодого покоління українців.

Видатний український літературознавець, академік Микола Жулинський у своїй філігранній статті «Осінь без патріарха», присвяченій У. Самчуку, писав, що і думками, почуттями, творчістю до кінця днів своїх земних залишався він у просторі предків і в просторі української мови, бо це колосальна духовна гравітація тримала його на орбіті національного обов'язку, який спонукав письменника образно відтворити драматизм і трагізм відходу української людини на інші простори планети Земля. Переконаний, що ці слова із високою впевненістю ми можемо віднести і до світлої пам'яті Ярослава Соколика.

Отже, побажаємо, щоб відроджене нове видання творів У. Самчука, як і попередні, принесло читачам почуття насолоди, задоволення і гордості від того, що ми є Народ Великий, ми Українці.

Ігор ПАСІЧНИК

Улас Самчук

ПЛАНЕТА ДІ-ПІ

НОТАТКИ й ЛИСТИ

Накладом Товариства «Волинь» ВІННІПЕГ — 1979 — КАНАДА

ЗМІСТ

Оксана БРИЗГУН-СОКОЛИК	
ПЕРЕДМОВА	3
Ігор ПАСІЧНИК	
ПЕРЕДМОВА	4
ПЛАНЕТА ДІ-ПІ : НОТАТКИЙ ЛИСТИ	
ОФФЕНБАХ.....	10
Листопад	12
Грудень	19
1946. Січень	32
Лютий	41
Березень	52
МАЙНЦ КАСТЕЛЬ	57
Квітень	59
УЛЬМ НАД ДУНАЄМ	63
Травень	68
Червень	73
Липень	88
Серпень	100
КОРНТАЛЬ БІЛЯ ШТУТТГАРТУ	104
Вересень	105
Жовтень	119
Листопад	123
Грудень	127
1947. Січень	132
Лютий	141
Березень	145
Квітень	154
Червень	168

ЦУФФЕНГАУЗЕН БІЛЯ ШТУТТГАРТУ	181
Липень	181
Серпень	185
Вересень	190
Жовтень	193
Листопад	198
Грудень	201
1948. Січень	204
Лютий	206
Березень	217
Квітень	221
Травень	230
Червень	239
Липень	246
Серпень	251
Вересень	260

П'ЯТЬ ПО ДВАНADЦЯТИЙ : ЗАПИСКИ НА БІГУ

Я БАЧИВ, ЯК УМИРАВ БЕРЛІН	273
ПІД КАШТАНАМИ У ГЕТЕ	298
КОРОЛЬ СТРАХ У ВАЙМАРІ	326
ОСТАННІ ДНІ ЕПОХИ	353
МОВОЮ СОКИРИ	364
ІСТОРІЯ ГЕНЕРАЛА ВОВКА	369

Літературне видання

САМЧУК Улас

Плянета ДІ-ПІ

Нотатки й листи

П'ять по дванадцятій

Записки на бігу

Головний редактор Ігор Пасічник
Технічний редактор Роман Свинарчук
Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської
Художнє оформлення обкладинки Яніни Шишкіної

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 32,01. Наклад 1000 пр. Зам. № 77–15.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «TextBookC»

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net.